

ХМЕЛЬНИЦЬКА ОБЛАСНА РАДА
ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ УПРАВЛІННЯ ТА ПРАВА
ІМЕНІ ЛЕОНІДА ЮЗЬКОВА
ЮРИДИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Кафедра конституційного, адміністративного та фінансового права

ФОРМИ БЕЗПОСЕРЕДНЬОГО НАРОДОВЛАДДЯ
Силабус навчальної дисципліни

Реквізити навчальної дисципліни

Рівень вищої освіти	Другий (магістерський) рівень
Галузь знань	D Бізнес, адміністрування та право
Спеціальність	D8 Право
Освітня програма	Магістр права
Статус дисципліни	Вибіркова
Форма навчання	Денна
Рік підготовки, семестр	1 курс, 2 семестр
Обсяг дисципліни	3,0 кредитів ЄКТС / 90 годин, у тому числі, самостійної роботи – 56 годин, лекційних – 18 годин, семінарських – 18 годин
Форма семестрового контролю	Залік
Мова викладання	Українська
Інформація про викладачів	Лекції, семінарські заняття, консультації: Галус Олена Олександрівна – кандидат юридичних наук, доцент, завідувач кафедри конституційного, адміністративного та фінансового права nauka_kaf@univer.km.ua https://univer.km.ua/profile/halus-olena-oleksandrivna Профілі у наукових базах даних: Google Scholar https://scholar.google.com/citations?user=Y5YD-2IAAAAJ ORCID https://orcid.org/0000-0002-5474-3323 LinkedIn

	https://www.linkedin.com/in/%D0%BE%D0%BB%D0%B5%D0%BD%D0%B0-%D0%B3%D0%B0%D0%BB%D...
Розміщення курсу	Google classroom https://classroom.google.com/c/NzEzNDY1ODgzMzIx?cjc=kpg5rye
Консультації	Офлайн консультації: згідно із затвердженим розкладом; Онлайн консультації: за попередньою домовленістю електронною поштою та Google meet у робочі дні з 9.00 до 17.00;

Програма навчальної дисципліни

1. Опис навчальної дисципліни

Програмні компетентності, які здобуваються під час вивчення навчальної дисципліни	<p style="text-align: center;">Загальні компетентності</p> <p>ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу. ЗК 2. Здатність проводити дослідження на відповідному рівні. ЗК 3. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел. ЗК 6. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).</p> <p style="text-align: center;">Спеціальні компетентності</p> <p>СК 1. Здатність застосовувати принципи верховенства права для розв'язання складних задач і проблем, у тому числі, у ситуаціях правової невизначеності. СК 10. Здатність ухвалювати рішення у ситуаціях, що вимагають системного, логічного та функціонального тлумачення норм права, а також розуміння особливостей практики їх застосування.</p>
Програмні результати навчання	<p>РН 1. Оцінювати природу та характер суспільних процесів і явищ, і виявляти розуміння меж та механізмів їх правового регулювання. РН 3. Проводити збір, інтегрований аналіз та узагальнення матеріалів з різних джерел, включаючи наукову та професійну літературу, бази даних, цифрові, статистичні, тестові та інші, та перевіряти їх на достовірність, використовуючи сучасні методи дослідження. РН 4. Здійснювати презентацію свого дослідження з правової теми, застосовуючи першоджерела та прийоми правової інтерпретації складних комплексних проблем, що постають з цього дослідження, аргументувати висновки. РН.7. Дискутувати зі складних правових проблем, пропонувати і обґрунтовувати варіанти їх розв'язання. РН 12. Проводити порівняльно-правовий аналіз окремих інститутів права різних правових систем, враховуючи взаємозв'язок правової системи України з правовими системами Ради Європи та Європейського Союзу. РН 13. Аналізувати та оцінювати практику застосування окремих правових інститутів. РН 14. Обґрунтовувати правову позицію на різних стадіях правозастосування. РН 17. Інтегрувати необхідні знання та розв'язувати складні задачі правозастосування у різних сферах професійної діяльності.</p>
Місце дисципліни в логічній схемі	Дисципліни, що передують вивченню: «Україна в міжнародному правовому вимірі», «Проблеми нормотворення та правозастосування». Супутні дисципліни: «Теорія і практика адміністративного судочинства».

	<p>Наступні дисципліни: «Застосування Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод», «Практика забезпечення конституційних прав людини».</p>
<p>Зміст навчальної дисципліни</p>	<p>Тема 1. Загальна характеристика форм безпосереднього народовладдя Тема 2. Вибори як конституційна форма безпосереднього народовладдя Тема 3. Референдум як конституційна форма безпосереднього народовладдя Тема 4. Мирні збори, мітинги, походи і демонстрації як конституційні форми безпосереднього народовладдя Тема 5. Звернення (петиції) громадян до органів публічної влади як конституційна форма безпосереднього народовладдя Тема 6. Врегульовані законодавством форми безпосереднього народовладдя Тема 7. Фактичні форми безпосереднього народовладдя та перспективи запровадження нових форм безпосереднього народовладдя</p>
<p>Рекомендовані джерела для вивчення навчальної дисципліни</p>	<p style="text-align: center;">Основні джерела</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Конституція України. Прийнята Верховною Радою України 28 червня 1996 року № 254 к/96-ВР. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141. 2. Європейська хартія місцевого самоврядування від 15 жовтня 1985 р. URL: http://www.humanities.edu.ru/db/msg 3. Виборчий кодекс України від 19.12.2019. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/396-20 4. Кодекс адміністративного судочинства України від 6.07.2005 р. . URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15#Text 5. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21.05.1997 р. URL: http://zakon1.rada.gov.ua. 6. Про внесення змін до деяких законів України щодо народовладдя на рівні місцевого самоврядування: Закон України від 09.05.2024 № 3703-IX. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3703-20#Text 7. Про всеукраїнський референдум: Закон України від 26.01.2021 № 1135-IX. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1135-20#Text 8. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 60 народних депутатів України про офіційне тлумачення положень частини першої статті 103 Конституції України в контексті положень її статей 5, 156 та за конституційним зверненням громадян Галайчука В. С., Подгорної В. В., Кислої Т. В. про офіційне тлумачення положень частин другої, третьої, четвертої статті 5 Конституції України (справа про здійснення влади народом) від 5 жовтня 2005 р. № 6-рп/2005. Офіційний вісник України. 2005. № 41. Ст. 2605. 9. Статут Хмельницької міської територіальної громади : Рішення Хмельницької міської ради від 14.06.2024 року №3. URL : https://www.khm.gov.ua/uk/content/statut-hmelnyckoyi-miskoyi-terytorialnoyi-gromady 10. Батанов О.В. Муніципальне право України: підручник. Х.: Одісей, 2008. 528 с. 11. Галус О.О. Форми безпосереднього народовладдя в Україні: монографія / наук. ред. Г. О. Мурашин. Хмельницький: Видавництво Хмельницького університету управління та права, 2013. 214 с.

12. Існуючі форми локальної демократії та механізми їх правового регулювання. О. Бойко, К., Центр політико-правових реформ, 2023. 135 с. URL: <https://decentralization.ua/uploads/library/file/867/43740.pdf>
13. Муніципальне право України : навчальний посібник. Колектив авторів : д.ю.н., професор О. М. Буханевич (розділ 8, § 9.4.), д.ю.н., професор С. Г. Стеценко (розділ 1), д.ю.н., доцент І. Л. Самсін (§ 11.2., § 11.4., § 11.5.), к.ю.н., доцент А. М. Івановська (§ 2.1., § 2.2., § 2.3., § 11.3.), к.ю.н., доцент І. Л. Литвиненко (§ 2.5., § 4.8., розділ 6), к.ю.н., доцент І. П. Сторожук (§ 2.4, § 9.3., розділ 12), к.ю.н., доцент О. О. Галус (§ 2.6., § 4.1., § 4.2., § 4.3., § 4.4., § 4.5., § 4.6., § 4.7., § 10.1., § 10.2, § 10.3., § 10.5), к.ю.н. І. В. Рижук (розділ 3, розділ 5), ст. викладач А. М. Токар (§ 7.1., § 7.2., § 9.1., § 9.2., § 10.4.), ст. викладач М. З. Берцюх (§ 7.3., § 11.1.) / за заг. ред. доктора юридичних наук, професора Буханевича О. М. Хмельницький : Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, 2019. 440 с.
14. Публічна влада в Україні : проблемні аспекти та шляхи вдосконалення : колективна монографія. // Колектив авторів : д.ю.н., доцент О. М. Буханевич (§ 1.2), к.ю.н., доцент А. М. Івановська (§ 1.4.), к.ю.н., доцент І. Л. Литвиненко (§ 2.1., § 2.3.), к.ю.н., доцент І. П. Сторожук (§ 2.4), к.ю.н., доцент О. О. Галус (§ 3.1., § 3.2.), к.ю.н. І. В. Рижук (§ 1.1., § 1.3.), ст. викладач А. М. Токар (§ 1.3., § 2.2.), ст. викладач М. З. Берцюх (§ 2.5.) / за заг. ред. доктора юридичних наук, доцента Буханевича О. М. Хмельницький : Хмельницький університет управління та права, 2018. 420 с.
15. Шипілов Л. М. Народовладдя як основа демократичної держави : монографія. Харків : ФІНН, 2009. 216 с.
16. Щербанюк О.В. Народний суверенітет і реалізація владоспроможності демократичної держави: монографія. Книга II / О.В. Щербанюк. Монографія. К.: Логос, 2013. 306 с. – Бібліогр.: С. 271–304. URL: https://ccu.gov.ua/sites/default/files/library/shcherbanyuk_o.v._narodnyy_suvernytet.pdf

Допоміжні джерела

17. Бакумов О. С. Конституційне право громадян України на участь у виборах і референдумах та проблеми його реалізації : монографія. Х. : Право, 2015. 248 с.
18. Балабан Р. В. Теорія виборчої системи. К. : Либідь, 2007. 112с.
19. Безп'ятчук Ж., Євгенєва А., Ковриженко Д. Вибори в Європейському Союзі. Лабораторія законодавчих ініціатив. К. : ФАДА ЛТД, 2006. 156 с.
20. Бисага Ю. М., Гомонай В. В., Чечерський В. І. Конституційно-процесуальне право [вид. 5-е, доп. і вдосконалене]. Ужгородський національний ун-т. Інститут держави і права країн Європи. Юридичний факультет. Кафедра конституційного права та порівняльного правознавства. Ужгород : Ліра, 2008. 307 с.
21. Бучин М. А. Ресурси виборчої кампанії та особливості їх використання в Україні: монографія. Національний ун-т "Львівська політехніка". Л. : ЛІСВ, 2009. 231 с.
22. Виборче право України: Навч. посібник / [за ред. В.Ф. Погорілка, М.І. Ставнійчук] / НАН України; Інститут держави і права ім. В.М.Корецького. К. : Парламентське видавництво, 2003. 383с.
23. Відповідальність за порушення законодавства про вибори / за

- ред. О.Л. Копиленка / Інститут законодавства Верховної Ради України; Академія правових наук України. Київський регіональний центр. К. : Парламентське вид-во, 2006. 72 с.
24. Георгіца А. З., Шукліна Н. Г. До питання про зміст конституційно-правової категорії «демократія». Науковий вісник Чернівецького університету. 2003. Вип. 172: Правознавство. С. 46–51.
25. Дзвінчук Д. І. Механізми демократії участі : суть та особливості застосування на місцевому рівні. Теорія та практика державного управління. 2016. Вип. 1 (52). URL: <http://www.kbuara.kharkov.ua/ebook/tpdu/2016-1/doc/1/02.pdf>
26. Заборовський В.В., Харута В.Ф. Реалізація принципу народовладдя: питання теорії та правозастосування. Науковий вісник Ужгородського Національного Університету. Серія ПРАВО. 2023. Випуск 79: частина 2. С. 415-419. URL: <https://visnyk-juris-uzhnu.com/wp-content/uploads/2023/10/67.pdf>
27. Кальниш Ю. Г. Пряма демократія в Україні: історичні традиції та перспективи розвитку. Стратегічні пріоритети. 2008. № 4 (9). С. 5–15. URL: <http://old.niss.gov.ua/book/StrPryor/9/2.pdf>
28. Капінос М.С. Традиції демократичного врядування в Україні: історичний екскурс. Традиції демократичного врядування в історії українського державотворення : монографія / В. М. Князев, Ю. В. Бакаєв, Т. Е. Василевська та ін. ; за заг. ред. В. М. Князева. Київ : НАДУ, 2010. С. 5–18. URL: http://academy.gov.ua/NMKD/library_nadu/Monografiy/f433476d-198b43c7-bc74-8854fdc74267.pdf
29. Куйбіда Р., Серета М. Свобода мирних зібрань у практиці адміністративних судів: аналітичний огляд судової практики за 2010–2014 роки. / Центр політико-правових реформ. 2014. URL: http://pravo.org.ua/files/Sud/___2010-2014.pdf
30. Ключковський Ю. Б. Принципи виборчого права: доктринальне розуміння, стан та перспективи законодавчої реалізації в Україні: монографія. Київ: Ваіте, 2018. 908 с. URL: <https://www.osce.org/uk/project-coordinator-in-ukraine/401765?download=true>
31. Конституційно-правові форми безпосередньої демократії в Україні: проблеми теорії і практики / за заг. ред. В.Ф.Погорілка. К.: Інститут держави і права ім. В.М.Корецького НАН України, 2001. 356 с
32. Лисенков С. Л. Основи конституційного процесуального права. Навчальний посібник. К.: «Юрисконсульт», 2007. 270 с.
33. Михайлов М. Б. Безпосередня демократія як організаційно-правова основа взаємодії суспільства та держави. Національні та міжнародні механізми захисту прав людини : тези доп. Всеукр. круг. столу (м. Харків, 198 20 квіт. 2016 р.) / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2016. С. 183–186.
34. Михайлов М. Б. До питання про принципи безпосередньої демократії. Порівняльно-аналітичне право. 2016. № 5. С. 82–84. 80.
35. Михайлов М. Б. Класифікація типових та нетипових форм безпосередньої демократії. Підприємництво, господарство і право. 2017. № 10. С. 127–131.
36. Мірошніченко Ю. Р. Конституційно-правове забезпечення народовладдя в Україні : монографія / за ред. О. Л. Копиленка. Київ :

Фенікс, 2012. 360 с.

37. Мурашин Г. О. Демократія // Юридична енциклопедія : в 6 т. Т. 2: Д-Й / редкол.: Ю. С. Шемшученко (голова редкол.) та ін. Київ : Укр. енцикл., 1999. С. 5-6.

38. Мурашин О. Акти прямого народовладдя: проблеми ефективності. Право України. 1999. № 10. С. 3–7.

39. Нестерович В.Ф. Виборче право України: підручник. Київ : Видавництво Ліра-К, 2017. 504 с.

40. Парламентські вибори в Європейському Союзі / Д.С. Ковриженко, Д.М. Котляр, А.М. Євгенєва та ін. К. : Міленіум, 2002. 113с.

41. Перепелюк В. Г. Конституційні процедури. Державно – процесуальне право: Навчальний посібник. Чернівці: Рута, 2004. 350 с.

42. Петришина, М. О., Єрмоленко, І. Д. (2025). Референдум як форма народовладдя: особливості правового регулювання, проблеми реалізації, обмеження в умовах воєнного стану. Український політико-правовий дискурс, (18). URL: <https://doi.org/10.5281/zenodo.18035147>

43. Погорілко В. Ф., Ісаєва Н. К., Костецька Т. А. Науково-практичний коментар Закону України "Про вибори Президента України" / за ред. В.Ф. Погорілка. Інститут держави і права НАН України ім. В.М.Корецького. К. : Парламентське видавництво, 2004. 82 с.

44. Погорілко В. Ф., Федоренко В. Л. Конституційне право України. Академічний курс: Підруч.: У 2 т. / за ред. В.Ф. Погорілка. Т. 1. К.: ТОВ „Видавництво „Юридична думка”, 2006. 544 с.

45. Ставнійчук М. Форми безпосередньої демократії // Конституційне право України : підручник / за ред. В. Ф. Погорілка. 2-ге доопр. вид. Київ : Наук. думка, 2000. С. 286–342.

46. Ставнійчук М. І. Безпосередня та представницька демократія. *Порівняльно-правові дослідження*. 2011. № 1. С. 157–165.

47. Ставнійчук М. І. Система безпосереднього народовладдя умовах незалежності України. *Вісник Центральної виборчої комісії*. 2006. № 4 (6). С. 22–26.

48. Ставнійчук М. І. Теоретичні проблеми становлення прямого народовладдя в Україні. *Правова держава*. 1998. Вип. 9. С. 78–85. Випуск № 06, 2025, частина 1. С. 233-237. URL:

49. Толкачова І.А., Пінчук І.А. Основні форми безпосередньої демократії в Україні та зарубіжних країнах: порівняльно-правовий аспект. *Електронне наукове видання «Аналітично-порівняльне правознавство»*. <https://app-journal.in.ua/wp-content/uploads/2025/12/35.pdf>

50. Чистоколяний Я. В. Поняття і принципи форм безпосередньої демократії в Україні. *Держава і право*. 2007. Вип. 35. С. 194–200.

51. Юридична відповідальність за порушення законодавства про вибори народних депутатів України / за ред. О.Л. Копиленка. Інститут законодавства Верховної Ради України; Академія правових наук України. Київський регіональний центр. К. : Парламентське вид-во, 2007. 96 с.

Навчальний контент

	№ теми	Назва теми	Кількість годин					
			Усього	у тому числі				
				Лекції	Сем. (прак).	Лабор.	Ін.зав.	СРС
1	2	3	4	5	6	7	8	
Тематичний план навчальної дисципліни	1.	Загальна характеристика форм безпосереднього народовладдя	8	2	2	-	-	4
	2.	Вибори як конституційна форма безпосереднього народовладдя	16	4	4	-	-	8
	3.	Референдум як конституційна форма безпосереднього народовладдя	10	2	2	-	-	6
	4.	Мирні збори, мітинги, походи і демонстрації як конституційні форми безпосереднього народовладдя	10	2	2	-	-	6
	5.	Звернення (петиції) громадян до органів публічної влади як конституційна форма безпосереднього народовладдя	14	2	2	-	-	10
	6.	Врегульовані законодавством форми безпосереднього народовладдя	22	4	4	-	-	14
	7.	Фактичні форми безпосереднього народовладдя та перспективи запровадження нових форм безпосереднього народовладдя	10	2	2	-	-	6
		Усього годин	90	18	18	-	-	54
Методи навчання та форми поточного контролю	<p>Під час лекційних занять застосовуються:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) традиційний усний виклад змісту теми; 2) слайдові презентації. <p>На семінарських заняттях відбувається:</p> <ul style="list-style-type: none"> - дискусійне обговорення проблемних питань; - тренінги спрямовані на розвиток здатності генерування нових 							

	<p>ідей;</p> <ul style="list-style-type: none"> - вирішення тестових завдань; - повідомлення про виконання індивідуальних завдань. <p>Поточний контроль знань студентів з навчальної дисципліни проводиться у формах:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. усне або письмове (у тому числі тестове) бліц-опитування студентів щодо засвоєння матеріалу попередньої лекції; 2. усне або письмове (у тому числі тестове) опитування на семінарських заняттях.
<p>Лекційні заняття</p>	<p style="text-align: center;">Лекційне заняття 1</p> <p style="text-align: center;">Тема 1. Загальна характеристика форм безпосереднього народовладдя</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття, ознаки, функції форм безпосереднього народовладдя 2. Класифікація форм безпосереднього народовладдя 3. Становлення і розвиток безпосереднього народовладдя та його форм в Україні 4. Особливості здійснення форм безпосереднього народовладдя в умовах особливих правових режимів. <p style="text-align: center;">Лекційне заняття 2, 3</p> <p style="text-align: center;">Тема 2. Вибори як конституційна форма безпосереднього народовладдя</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття, принципи, функції та класифікація виборів. 2. Поняття та види виборчих систем, їх переваги та недоліки. 3. Поняття, принципи, суб'єкти, строки та стадії виборчого процесу. 4. Територіальна організація виборів в Україні. 5. Виборчі комісії: їх система та функції. 6. Порядок складання, уточнення списків виборців. Державний реєстр виборців 7. Порядок організації та проведення виборів Президента України 8. Порядок організації та проведення виборів народних депутатів України 9. Порядок організації і проведення місцевих виборів в Україні 10. Міжнародно-правові стандарти виборів. <p style="text-align: center;">Лекційне заняття 4</p> <p style="text-align: center;">Тема 3. Референдум як конституційна форма безпосереднього народовладдя</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Основні етапи становлення та розвитку інституту референдумів в Україні та світі. 2. Поняття, принципи, предмет та функції референдумів. Класифікація референдумів. 3. Міжнародно-правові стандарти референдумів. 4. Поняття та загальні засади референдного процесу. 5. Юридична відповідальність за порушення законодавства про референдуми. 6. Поняття та види всеукраїнського референдуму. Порядок організації та проведення всеукраїнського референдуму. 7. Поняття та види місцевих референдумів. Порядок організації та проведення місцевих референдумів.

	<p style="text-align: center;">Лекційне заняття 5</p> <p style="text-align: center;">Тема 4. Мирні збори, мітинги, походи і демонстрації як конституційні форми безпосереднього народовладдя</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Становлення та розвиток права на свободу мирних зібрань на території України. 2. Поняття та види мирних зібрань. 3. Порядок організації та проведення мирних зборів, мітингів, походів і демонстрацій. 4. Міжнародні стандарти забезпечення права на свободу зборів, мітингів, походів і демонстрацій. <p style="text-align: center;">Лекційне заняття 6</p> <p style="text-align: center;">Тема 5. Звернення (петиції) громадян до органів публічної влади як конституційна форма безпосереднього народовладдя</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття і види звернень громадян до органів публічної влади. 2. Механізм реалізації конституційного права громадян до звернення до органів публічної влади. 3. Порядок подачі звернень громадян органам публічної влади. Порядок розгляду звернень громадян органами публічної влади. 4. Порядок подачі та розгляду електронних звернень (петицій). <p style="text-align: center;">Лекційне заняття 7, 8</p> <p style="text-align: center;">Тема 6. Врегульовані законодавством форми безпосереднього народовладдя</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття та види врегульованих законодавством форм безпосереднього народовладдя. 2. Опитування громадян. 3. Народні обговорення. 4. Консультації з громадськістю в діяльності органів виконавчої влади. 5. Основні форми участі членів територіальної громади у вирішенні питань місцевого значення. 6. Організація і проведення загальних зборів громадян за місцем проживання 7. Місцеві ініціативи. 8. Громадські слухання. 9. Відкликання обраних представників за народною ініціативою. <p style="text-align: center;">Лекційне заняття 9</p> <p style="text-align: center;">Тема 7. Фактичні форми безпосереднього народовладдя</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття та види фактичних форм безпосереднього народовладдя. 2. Проблеми легітимності та легальності фактичних форм безпосереднього народовладдя. 3. Революції, повстання, громадянські війни, політичні страйки як фактичні форми безпосереднього народовладдя. 4. Перспективи запровадження нових форм безпосереднього народовладдя.
<p style="text-align: center;">Семінарські заняття</p>	<p style="text-align: center;">Семінарське заняття 1</p> <p style="text-align: center;">Тема 1. Загальна характеристика форм безпосереднього народовладдя</p> <p style="text-align: center;"><i>Питання для усного опитування та дискусії</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття, ознаки, функції форм безпосереднього народовладдя 2. Класифікація форм безпосереднього народовладдя 3. Становлення і розвиток безпосереднього народовладдя та його форм в Україні

4. Особливості здійснення форм безпосереднього народовладдя в умовах особливих правових режимів.

Методи навчання та форми поточного контролю

- 1) дискусійне обговорення проблемних питань – 3 бали;
- 2) аудиторна письмова робота у формі виконання тестових завдань за темою заняття – 2 бали.

Семінарське заняття 2

Тема 2. Вибори як конституційна форма безпосереднього народовладдя

Питання для усного опитування та дискусії

1. Поняття, принципи, функції та класифікація виборів.
2. Поняття та види виборчих систем, їх переваги та недоліки.
3. Поняття, принципи, суб'єкти, строки та стадії виборчого процесу.
4. Територіальна організація виборів в Україні.
5. Виборчі комісії: їх система та функції.
6. Порядок складання, уточнення списків виборців. Державний реєстр виборців

Методи навчання та форми поточного контролю

- 1) дискусійне обговорення проблемних питань – 2 бали;
- 2) аудиторна письмова робота у формі виконання тестових завдань за темою заняття – 3 бали.

Семінарське заняття 3

Тема 2. Вибори як конституційна форма безпосереднього народовладдя

Питання для усного опитування та дискусії

1. Порядок організації та проведення виборів Президента України
2. Порядок організації та проведення виборів народних депутатів України
3. Порядок організації і проведення місцевих виборів в Україні
4. Міжнародно-правові стандарти виборів

Методи навчання та форми поточного контролю

- 1) дискусійне обговорення проблемних питань – 2 бали;
- 2) аудиторна письмова робота у формі виконання тестових завдань за темою заняття – 3 бали.

Семінарське заняття 4

Тема 3. Референдум як конституційна форма безпосереднього народовладдя

Питання для усного опитування та дискусії

1. Основні етапи становлення та розвитку інституту референдумів в Україні та світі.
2. Поняття, принципи, предмет та функції референдумів. Класифікація референдумів.
3. Міжнародно-правові стандарти референдумів.
4. Поняття та загальні засади референдного процесу.
5. Юридична відповідальність за порушення законодавства про референдуми.
6. Поняття та види всеукраїнського референдуму. Порядок організації та проведення всеукраїнського референдуму.
7. Поняття та види місцевих референдумів. Порядок організації та

проведення місцевих референдумів.

Методи навчання та форми поточного контролю

- 1) дискусійне обговорення проблемних питань – 3 бали;
- 2) аудиторна письмова робота у формі виконання тестових завдань за темою заняття – 2 бали.

Семінарське заняття 5

Тема 4. Мирні збори, мітинги, походи і демонстрації як конституційні форми безпосереднього народовладдя

Питання для усного опитування та дискусії

1. Становлення та розвиток права на свободу мирних зібрань на території України.
2. Поняття та види мирних зібрань.
3. Порядок організації та проведення мирних зборів, мітингів, походів і демонстрацій.
4. Міжнародні стандарти забезпечення права на свободу зборів, мітингів, походів і демонстрацій

Методи навчання та форми поточного контролю

- 1) дискусійне обговорення проблемних питань – 3 бали;
- 2) аудиторна письмова робота у формі виконання тестових завдань за темою заняття – 2 бали.

Семінарське заняття 6

Тема 5. Звернення (петиції) громадян до органів публічної влади як конституційна форма безпосереднього народовладдя

Питання для усного опитування та дискусії

1. Поняття і види звернень громадян до органів публічної влади.
2. Механізм реалізації конституційного права громадян до звернення до органів публічної влади.
3. Порядок подачі звернень громадян органам публічної влади.
4. Порядок розгляду звернень громадян органами публічної влади.
5. Порядок подачі та розгляду електронних звернень (петицій).

Методи навчання та форми поточного контролю

- 1) дискусійне обговорення проблемних питань – 3 бали;
- 2) аудиторна письмова робота у формі виконання тестових завдань за темою заняття – 2 бали.

Семінарське заняття 7

Тема 6. Врегульовані законодавством форми безпосереднього народовладдя

Питання для усного опитування та дискусії

1. Поняття та види врегульованих законодавством форм безпосереднього народовладдя.
2. Опитування громадян.
3. Народні обговорення.
4. Консультації з громадськістю в діяльності органів виконавчої влади.

Методи навчання та форми поточного контролю

- 1) дискусійне обговорення проблемних питань – 3 бали;
- 2) аудиторна письмова робота у формі виконання тестових завдань за темою заняття – 2 бали.

	<p style="text-align: center;">Семінарське заняття 8</p> <p style="text-align: center;">Тема 6. Врегульовані законодавством форми безпосереднього народовладдя</p> <p style="text-align: center;"><i>Питання для усного опитування та дискусії</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Основні форми участі членів територіальної громади у вирішенні питань місцевого значення. 2. Поняття місцевого референдуму та процедура проведення. 3. Поняття, види та правове регулювання місцевих виборів. Організація і проведення загальних зборів громадян за місцем проживання. 4. Місцеві ініціативи та громадські слухання: процедурні аспекти реалізації. 6. Відкликання обраних представників за народною ініціативою. <p style="text-align: center;">Методи навчання та форми поточного контролю</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) дискусійне обговорення проблемних питань – 3 бали; 2) аудиторна письмова робота у формі виконання тестових завдань за темою заняття – 2 бали. <p style="text-align: center;">Семінарське заняття 9</p> <p style="text-align: center;">Тема 7. Фактичні форми безпосереднього народовладдя та перспективи запровадження нових форм безпосереднього народовладдя</p> <p style="text-align: center;"><i>Питання для усного опитування та дискусії</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 7.1. Поняття та види фактичних форм безпосереднього народовладдя. 7.2. Проблеми легітимності та легальності фактичних форм безпосереднього народовладдя. 7.3. Революції, повстання, громадянські війни, політичні страйки як фактичні форми безпосереднього народовладдя. 7.4. Перспективи запровадження нових форм безпосереднього народовладдя. <p style="text-align: center;">Методи навчання та форми поточного контролю</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) дискусійне обговорення проблемних питань – 3 бали; 2) аудиторна письмова робота у формі виконання тестових завдань за темою заняття – 2 бали.
Самостійна робота студентів	<p style="text-align: center;">Тема 1. Загальна характеристика форм безпосереднього народовладдя</p> <p>Самостійну роботу з цієї теми слід будувати з урахуванням логічної структури її змісту за таким планом:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1.1. Перспективи розвитку безпосереднього народовладдя та його форм в Україні; 1.2. Партисипаторна та деліберативна демократія; 1.3. Зарубіжний досвід закріплення форм безпосереднього народовладдя в конституціях. <p style="text-align: center;">Питання для самоконтролю</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Які існують в науці конституційного права підходи до визначення форм безпосереднього народовладдя? 2. В чому полягає співвідношення безпосереднього народовладдя, державної та муніципальної влади? 3. Встановіть співвідношення понять «форма безпосереднього народовладдя», «суверенітет» та «форма реалізації суверенітету».

4. Охарактеризуйте нормативно-правову бази, що регулює форми безпосереднього народовладдя, її недоліки та перспективи вдосконалення в умовах воєнного стану.

Тема 2. Вибори як конституційна форма безпосереднього народовладдя

Самостійну роботу з цієї теми слід будувати з урахуванням логічної структури її змісту за таким планом:

- 2.1. Етапи становлення та розвитку інституту виборів в Україні та світі.
- 2.2. Вибірчі системи: переваги та недоліки. Особливість виборчих систем в Україні.
- 2.3. Вибірчі системи, що застосовуються на муніципальних виборах в Україні та зарубіжних країнах: порівняльно-правовий аналіз.
- 2.4. Позитивний зарубіжний досвід правового регулювання порядку організації та проведення виборів.
- 2.5. Співвідношення виборів та інших форм безпосереднього народовладдя.

Питання для самоконтролю

1. Які є види юридичної відповідальності за порушення законодавства про вибори?
2. Перерахуйте суб'єктів виборчого процесу.
3. Який порядок обчислення строків в виборчому процесі?
4. Здійсніть класифікацію виборчих строків.
5. Охарактеризуйте процедуру утворення виборчих дільниць, що існують на тимчасовій основі.
6. Охарактеризуйте повноваження Центральної виборчої комісії на різних видах виборів.
7. Які є форми проведення передвиборної агітації?
8. Які є обмеження в проведенні передвиборної агітації?
9. Охарактеризуйте процедуру передачі виборчих бюлетенів дільничним виборчим комісіям.
10. Перерахуйте гарантії діяльності кандидатів.
11. Чи існують законодавчі обмеження розміру виборчого фонду політичної партії?
12. Чи допускається арешт коштів на рахунках виборчого фонду партії?

Тема 3. Референдум як конституційна форма безпосереднього народовладдя

Самостійну роботу з цієї теми слід будувати з урахуванням логічної структури її змісту за таким планом:

- 3.1. Основні етапи становлення та розвитку інституту референдумів в Україні та світі.
- 3.2. Проблеми правового регулювання порядку організації та проведення референдумів в Україні та шляхи їх вирішення.
- 3.3. Співвідношення референдумів та інших форм безпосереднього народовладдя.
- 3.4. Проблеми імплементації рішень референдумів.
- 3.5. Юридична відповідальність за порушення законодавства про референдуми..

Питання для самоконтролю

1. В чому полягає відмінність референдуму від опитування

громадської думки?

2. Чи є ідентичними поняття референдум та плебісцит?
3. Які є види юридичної відповідальності за порушення законодавства про референдуми?
4. Які, на Вашу думку, були причини невиконання рішення всеукраїнського референдуму 16 квітня 2000 року?

Тема 4. Мирні збори, мітинги, походи і демонстрації як конституційні форми безпосереднього народовладдя

Самостійну роботу з цієї теми слід будувати з урахуванням логічної структури її змісту за таким планом:

- 4.1. Становлення та розвиток права на свободу мирних зібрань на території України.
- 4.2. Судовий захист права на свободу мирних зібрань.
- 4.3. Проблемні питання правового регулювання та реалізації конституційного права громадян України на свободу зборів, мітингів, походів і демонстрацій.

Питання для самоконтролю

1. В чому полягає різниця між мирними зборами та загальними зборами громадян за місцем проживання?
2. Чи встановлює законодавство України строк завчасного сповіщення органів державної влади чи місцевого самоврядування про намір провести мирні зібрання?
3. Чи встановлені в законодавстві України обмеження щодо учасників мирних зібрань? Чи відповідають ці обмеження Європейській конвенції про захист прав та основоположних свобод?
4. Проаналізуйте рішення Європейського суду з прав людини у справах щодо порушення Україною статті 11 Конвенції «Свобода зібрань та об'єднання».

Тема 5. Звернення (петиції) громадян до органів публічної влади як конституційна форма безпосереднього народовладдя

Самостійну роботу з цієї теми слід будувати з урахуванням логічної структури її змісту за таким планом:

- 5.1. Становлення і розвиток правового регулювання права про звернення громадян до органів публічної влади на території України.
- 5.2. Порядок розгляду скарг громадян.
- 5.3. Порядок внесення та розгляду електронних петицій Президентом України.
- 5.4. Порядок внесення та розгляду електронних петицій Верховною Радою України.
- 5.5. Порядок внесення та розгляду електронних петицій Кабінетом Міністрів України.
- 5.6. Порядок внесення та розгляду електронних петицій органом місцевого самоврядування.
- 5.7. Порядок відшкодування збитків громадянину у зв'язку з порушенням закону при розгляді його скарги.
- 5.8. Відповідальність громадян за подання звернень протиправного характеру.

Питання для самоконтролю

1. Назвіть відмінності між зверненнями громадян, розгляд яких регулюється ЗУ «Про звернення громадян» від тих заяв, скарг, які

- розглядаються відповідно до ЗУ «Про адміністративну процедуру».
2. Які встановлені у законодавстві строки розгляду звернень громадян?
 3. Назвіть вимоги, яким має відповідати електронна петиція.
 4. Проаналізуйте норми різних статутів територіальних громад щодо регулювання ними порядку внесення та розгляду електронних петицій до органів місцевого самоврядування.

Тема 6. Врегульовані законодавством форми безпосереднього народовладдя

Самостійну роботу з цієї теми слід будувати з урахуванням логічної структури її змісту за таким планом:

- 6.1. Основні вимоги до організації і проведення органами виконавчої влади консультацій з громадськістю.
- 6.2. Громадська рада при міністерстві, іншому центральному органі виконавчої влади, обласній держадміністрації.
- 5.3. Організація і проведення загальних зборів громадян за місцем проживання в м. Хмельницькому.
- 5.4. Місцеві ініціативи та громадські слухання: процедурні аспекти реалізації у м. Хмельницькому.

Питання для самоконтролю

- При яких органах публічної влади створюються громадські ради?
- З яких питань обов'язково проводять органи виконавчої влади консультації з громадськістю?
- Коли особа, визнається такою, яка належить до відповідної територіальної громади?
- Чим відрізняються між собою місцеві референдуми, загальні збори громадян за місцем проживання, місцеві ініціативи та громадські слухання?

Тема 7. Фактичні форми безпосереднього народовладдя

Самостійну роботу з цієї теми слід будувати з урахуванням логічної структури її змісту за таким планом:

- 7.1. Правове регулювання виключних (немирних) форм безпосереднього народовладдя.
- 7.2. Народна законодавча ініціатива.
- 7.3. Народне вето.
- 7.4. Народний розпуск парламенту.

Питання для самоконтролю

1. В чому полягає різниця між легальністю і легітимністю форм безпосереднього народовладдя?
2. Чим відрізняються громадянські війни від інших немирних форм безпосереднього народовладдя?
3. В яких зарубіжних країнах застосовується народне вето? Чи необхідно його запровадити в Україні?
4. Що розуміють під терміном «ландегемайнде»?

Індивідуальні завдання

Індивідуальне навчально-дослідне завдання (ІНДЗ) здобувача денної форми навчання виконується у межах годин, відведених для самостійної роботи навчальним планом.

Методичні рекомендації до виконання індивідуального завдання

Індивідуальне завдання виконується у вигляді наукової роботи. Тема наукової роботи обирається здобувачем добровільно з наведеного нижче переліку та закріплюється за ним науково-педагогічним працівником на початку семестру. Наукова робота – це самостійно виконане наукове дослідження певної проблеми, яке відповідає науковим принципам, має певну структуру, містить результат власного пошуку та обґрунтовані висновки. Підготовка ІНДЗ у такій формі передбачає:

1. підбір та опрацювання літератури за темою наукової роботи;
2. складання плану роботи (*вступ, перше питання – розкриття теоретичних аспектів проблеми, друге питання – аналіз фактичних та статистичних даних, висновки, список використаної літератури та інформаційних джерел*);
3. виклад основних ідей та пропозицій авторів.

Форма контролю – перевірка правильності виконання ІНДЗ із врахуванням самостійності, творчості та правильності розрахунків. Результати наукової роботи можуть публікуватись у вітчизняному чи закордонному науковому виданні у вигляді статті, доповідатись на міжнародній, всеукраїнській чи університетській конференціях з публікацією або без публікації тез.

Теми наукових робіт

1. Вибірчі системи: поняття та види.
2. Співвідношення виборів та інших форм безпосереднього народовладдя.
3. Гарантії виборчого процесу в Україні.
4. Передвиборна агітація: проблеми правового регулювання та практики проведення.
5. Політичні партії як суб'єкти виборчого процесу.
6. Фінансування виборів і референдумів в Україні
7. Відповідальність за порушення законодавства про вибори.
8. Правове регулювання референдумів в Україні: сучасний стан та перспективи вдосконалення
9. Відповідальність за порушення законодавства про референдуми.
10. Проблеми імплементації результатів референдумів.
11. Міжнародно-правові стандарти виборів та референдумів в Україні.
12. Порівняльна характеристика виборчих цenzів в Україні та світі.
13. Дослідження практики розгляду судами виборчих спорів.
14. Аналіз участі виборців у голосуванні на виборах 2014-2020 років.
15. Практика всеукраїнського референдуму: проблеми та шляхи вдосконалення.
16. Практика проведення місцевих референдумів в Україні: проблеми та шляхи вдосконалення
17. Місцевий референдум як форма безпосереднього народовладдя територіальної громади.
18. Поняття та механізм реалізації місцевого референдуму в Україні в сучасних умовах державотворення.
19. Проблемні питання правового регулювання та реалізації конституційного права громадян України на свободу зборів, мітингів, походів і демонстрацій.
20. Правові позиції Конституційного Суду України стосовно права на мирні зібрання.

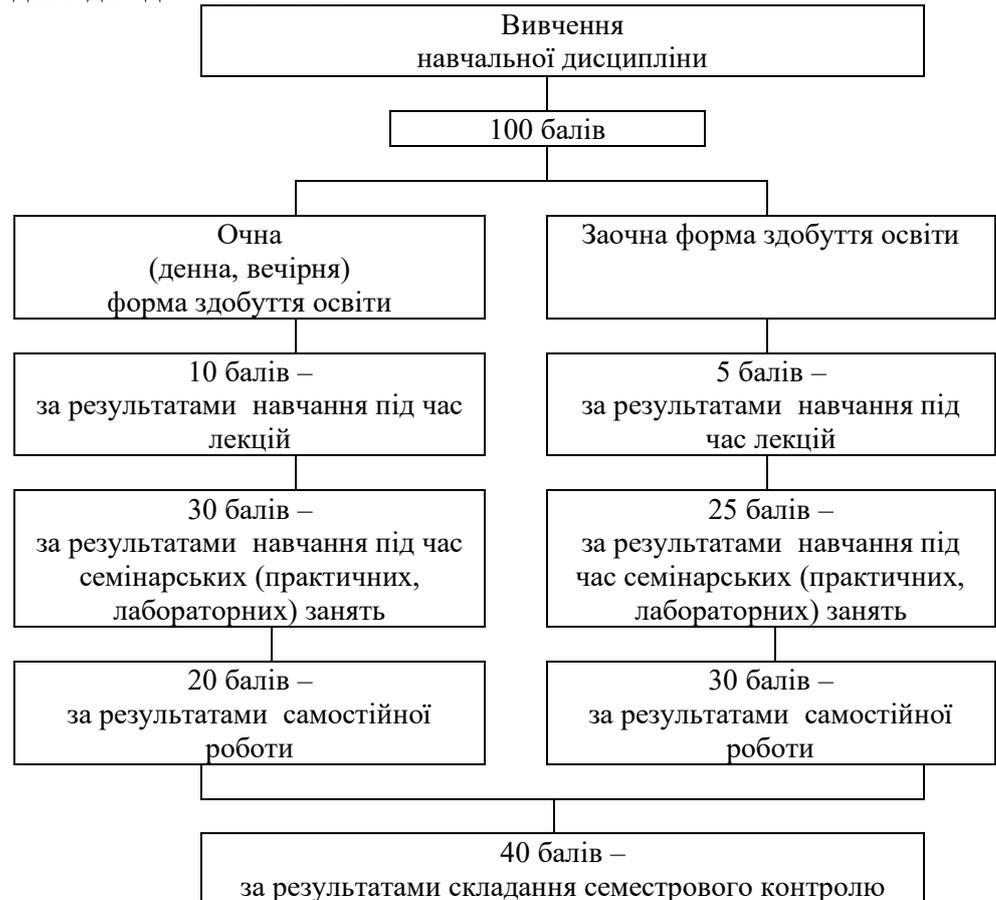
	<p>21. Аналіз практики Європейського суду з прав людини у сфері захисту свободи зборів, мітингів, походів і демонстрацій.</p> <p>22. Основні форми участі членів територіальної громади у вирішенні питань місцевого значення.</p> <p>23. Виборчі системи, що застосовуються на муніципальних виборах в Україні та зарубіжних країнах: порівняльно-правовий аналіз.</p> <p>24. Відкликання обраних представників за народною ініціативою.</p> <p>25. Електронні петиції до органів місцевого самоврядування: аналіз статутів територіальних громад.</p> <p>26. Громадські експертизи.</p> <p>27. Проблеми легітимності та легальності фактичних форм безпосереднього народовладдя.</p> <p>28. Перспективи запровадження нових форм безпосереднього народовладдя.</p>
--	--

Політика та контроль

Політика щодо дедлайнів та здобуття балів за пропущені заняття	<p>Перескладання лекцій та семінарських занять відбувається у порядку, визначеному Положенням про організацію освітнього процесу у Хмельницькому університеті управління та права імені Леоніда Юзькова, затверджене рішенням вченої ради від 29.08.2025 р., протокол №1, введене в дію наказом від 29.08.2025 р. № 523/25 (https://surl.li/liuxqd) (у новій редакції).</p> <p>Перескладання лекції: виконання завдання за темою пропущеної лекції.</p> <p>Перескладання семінарських занять: усне опитування по питаннях семінару.</p>
Підсумковий контроль	<p style="text-align: center;">Питання для підсумкового контролю</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття та ознаки форм безпосереднього народовладдя. 2. Функції форм безпосереднього народовладдя. 3. Класифікація форм безпосереднього народовладдя. 4. Становлення і розвиток безпосереднього народовладдя та його форм в Україні. 5. Поняття, принципи, функції та класифікація виборів. 6. Поняття та види виборчих систем, їх переваги та недоліки. 7. Поняття та принципи виборчого процесу. 8. Суб'єкти виборчого процесу. 9. Стадії виборчого процесу. 10. Територіальна організація виборів в Україні. 11. Виборчі комісії: їх система та функції. 12. Порядок складання, уточнення списків виборців. Державний реєстр виборців. 13. Порядок організації та проведення виборів Президента України. 14. Порядок організації та проведення виборів народних депутатів України. 15. Порядок організації і проведення місцевих виборів в Україні. 16. Міжнародно-правові стандарти виборів. 17. Основні етапи становлення та розвитку інституту референдумів в Україні та світі. 18. Поняття, принципи, предмет та функції референдумів. 19. Класифікація референдумів. 20. Міжнародно-правові стандарти референдумів.

	<ol style="list-style-type: none"> 21. Поняття та загальні засади референдного процесу. 22. Юридична відповідальність за порушення законодавства про референдуми. 23. Поняття та види всеукраїнського референдуму. 24. Порядок організації та проведення всеукраїнського референдуму. 25. Поняття та види місцевих референдумів. 26. Порядок організації та проведення місцевих референдумів. 27. Становлення та розвиток права на свободу мирних зібрань на території України. 28. Поняття та види мирних зібрань. 29. Порядок організації та проведення мирних зборів, мітингів, походів і демонстрацій. 30. Міжнародні стандарти забезпечення права на свободу зборів, мітингів, походів і демонстрацій. 31. Поняття і види звернень громадян до органів публічної влади. 32. Механізм реалізації конституційного права громадян до звернення до органів публічної влади. 33. Порядок подачі та розгляду електронних звернень (петицій). 34. Поняття та види врегульованих законодавством форм безпосереднього народовладдя. 35. Опитування громадян. 36. Народні обговорення. 37. Консультації з громадськістю в діяльності органів виконавчої влади. 38. Основні форми участі членів територіальної громади у вирішенні питань місцевого значення. 39. Організація і проведення загальних зборів громадян за місцем проживання 40. Місцеві ініціативи. 41. Громадські слухання. 42. Відкликання обраних представників за народною ініціативою. 43. Поняття та види фактичних форм безпосереднього народовладдя. 44. Проблеми легітимності та легальності фактичних форм безпосереднього народовладдя. 45. Революції, повстання, громадянські війни, політичні страйки як фактичні форми безпосереднього народовладдя. 46. Перспективи запровадження нових форм безпосереднього народовладдя.
<p style="text-align: center;">Критерії оцінювання</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Положення про організацію освітнього процесу у Хмельницькому університеті управління та права імені Леоніда Юзькова, затверджене рішенням вченої ради від 29.08.2025 р., протокол №1, введене в дію наказом від 29.08.2025 р. № 523/25 (https://surl.li/liuxqd) (у новій редакції). 2. Положення про систему рейтингового оцінювання результатів освітньої діяльності здобувачів вищої освіти у Хмельницькому університеті управління та права наказом від 19.02.2019 р. №74/19 (http://www.univer.km.ua/page/Polozhennya_ratings.pdf)

Нарахування балів студентам з навчальної дисципліни здійснюється відповідно до такої схеми:

Обсяг балів, здобутих здобувачем вищої освіти під час **лекцій** з навчальної дисципліни, визначається у пропорційному співвідношенні до кількості відвіданих лекцій. Загальна кількість балів визначається за формулою:

$$\sum_{л} = \Phi_{л} / \Pi_{л} \times \text{Мах}, \text{ де:}$$

$\sum_{л}$ – загальна кількість балів;

$\Phi_{л}$ – кількість фактично відвіданих лекцій;

$\Pi_{л}$ – планова кількість лекцій, визначена робочою програмою;

Мах – максимальна кількість балів, яку здобувач вищої освіти може отримати за роботу на лекціях.

Кількість балів, здобутих здобувачем вищої освіти під час **семінарських** (практичних, лабораторних) занять з навчальної дисципліни, визначається за формулою:

$$\sum_{с} = (B_1 + B_2 + \dots + B_n) / n \times K, \text{ де:}$$

$\sum_{с}$ – загальна кількість балів;

B – кількість балів, отриманих на одному занятті;

n – кількість семінарських (практичних, лабораторних) занять, визначених робочою програмою;

K – коефіцієнт, який, як правило, дорівнює 7 (для денної форми здобуття освіти) або 6 (для заочної форми здобуття освіти).

Коефіцієнт K може бути іншим з урахуванням специфіки навчальної дисципліни.

За результатами семінарського (практичного, лабораторного) заняття здобувачеві вищої освіти до відповідного документа обліку успішності виставляється кількість балів від 0 до 5 числом, кратним 0,5,

яку він отримав протягом заняття.

Критерії поточного оцінювання знань студентів наведені у п. 4.3.8. Положення про організацію освітнього процесу в Хмельницькому університеті управління та права імені Леоніда Юзькова.

Обсяг балів за самостійну роботу розподіляється пропорційно за два завдання, що складається з: 1) визначених для самостійної роботи питань за темами навчальної дисципліни, що виконуються у письмовій формі; 2) одного індивідуального завдання, яке виконується в письмовій формі у вигляді наукової роботи за обраною здобувачем темою. Кожне питання, виконане у письмовій формі, самостійної роботи оцінюється максимально одним балом відповідно до критеріїв. Критерії оцінювання знань за самостійну роботу студентів наведені у п.4.3.15. Положення про організацію освітнього процесу в Хмельницькому університеті управління та права імені Леоніда Юзькова. За виконання першого завдання здобувач може одержати максимально 15 балів. За виконання другого завдання здобувач може одержати максимально 15 балів.

Загалом за виконання самостійної роботи здобувач денної форми навчання може одержати максимально 20 балів.

Перерозподіл балів, в межах максимально можливої кількості їх одержання за виконану самостійну роботу, наведено в табл. 1.

Таблиця 1. Розподіл балів для самостійної роботи

№ з/п	9 тем	Номер теми							Усього балів
		1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	
1.	Максимальна кількість балів за самостійну роботу	2	3	2	2	2	3	2	16
2.	Максимальна кількість балів за індивідуальне завдання	4							4
	Усього балів								20

За семестровий контроль, що проводиться у формі заліку студент може максимально одержати 40 балів. Шкала визначення кількості балів та критерії оцінювання знань студентів за результатами семестрового контролю, подана у табл. 4.6 підpunkту 4.5.1 Положення про організацію освітнього процесу в Хмельницькому університеті управління та права імені Леоніда Юзькова (затвердженого 29 серпня 2025 року, протокол № 1).

Структура залікового білету включає 40 тестових завдань різної складності. Максимальна кількість балів за відповідь на тестові завдання складає 40 балів.

Підсумовування балів за результатами вивчення навчальної дисципліни здійснюється як правило, на підставі результатів поточного контролю;

Семестрова оцінка із залікової навчальної дисципліни (за умови, що здобувачем за поточний контроль накопичено 36 і більше балів) обчислюється за формулою:

$$\sum c = \text{Бпк} * 100 / 60, \text{ де:}$$

$\sum c$ – загальна кількість балів;

	<p>Бпк – кількість балів, отриманих за поточний контроль.</p> <p>Здобувач освіти, який бажає отримати підсумковий бал вищий за розрахунковий (відповідно до зазначеної формули) із залікової навчальної дисципліни, має право скласти семестровий залік. У такому разі семестрова оцінка із залікової навчальної дисципліни обчислюється шляхом додавання накопичених здобувачем освіти балів з поточного та семестрового контролю.</p> <p>У разі отримання здобувачем вищої освіти на заліку підсумкової оцінки, що є нижчою ніж розрахункова, йому виставляється розрахункова оцінка.</p>
Можливість визнання результатів неформальної освіти	<p>Здобувачу вищої освіти визнаються результати неформальної освіти за тематикою, пов'язаною з навчальною дисципліною, у порядку, визначеному Положенням про порядок визнання результатів навчання у Хмельницькому університеті управління та права імені Леоніда Юзькова, здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти ((https://surl.li/fxneax) (за умови наявності сертифікату). Кількість зарахованих балів залежить від тематики онлайн курсу.</p> <p>Здобувачу вищої освіти можуть визнаватись результати участі у: конкурсі, науково-практичній конференції, тренінгу, турнірі, брейн-рингу тощо. Кількість зарахованих балів залежить від тривалості та тематики заходу.</p>
Політика академічної доброчесності	<p>Розділ «Академічна доброчесність» на сайті Університету http://univer.km.ua/page.php?pid=188</p>
Політика врегулювання конфліктів	<p>Етичний кодекс Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова, затверджений рішенням вченої ради університету 27 травня 2020 року, протокол № 9, введений в дію наказом від 27.05.2020 р. № 201/20 (http://univer.km.ua/doc/Etichniy_kodeks.pdf)</p>
Зворотній зв'язок	<p>1. Під час аудиторних занять, консультацій. 2. За допомогою анкетування після завершення вивчення навчальної дисципліни, регулярних анкетувань студентів, що проводяться в університеті.</p>

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ:

РОЗРОБНИКИ завідувачка кафедри конституційного, адміністративного та фінансового права, кандидатка юридичних наук, доцентка **Олена ГАЛУС**

ГАРАНТ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ завідувач кафедри кримінального права та процесу, кандидат юридичних наук, професор **Сергій КРУШИНСЬКИЙ**

СХВАЛЕНО рішення кафедри конституційного, адміністративного та фінансового права 27 жовтня 2025 року, протокол № 3.